

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

**Г.К. Әбдіғалиева., Ғабитов Т.Х., Қилыбаев Т., Ж.О. Қаңтарбаева.,
Бияздықова К.Ә.**

**ЗАМАНАУИ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АДАМ КАПИТАЛЫН ДАМУ
ҮРДІСТЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ**

Алматы

2016

ӘОЖ 1/14
КБЖ 88
А28

*Баспаға жіберуге әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
философия және саясаттану факультетінің Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған*

Пікір жазғандар:

философия ғылымдарының докторы, профессор З.Н. Исмағамбетова
философия ғылымдарының докторы Қ.А. Затов Қ.А.
мәдениеттану PhD докторы Жанабаева Д.М.

**Г.К. Әбдіғалиева., Ғабитов Т.Х., Қилыбаев Т., Ж.О. Қаңтарбаева.,
Бияздықова К.Ә.**

Заманауи қазақстандағы адам капиталын дамыту үрдістері мен теориялық негіздері: ұжымдық монография / Г.К. Әбдіғалиева., Ғабитов Т.Х., Ж.О. Қаңтарбаева., Бияздықова К.Ә., Қилыбаев Т.— Алматы : ЖК «Сагаутдинова», 2016. – 126 б.

ISBN 978-9965-20-841-6

Монографияда қазіргі таңдағы өзекті ахуалдардың бірі – адам капиталының қалыптасуы мен дамуы мәселелері әлеуметтік философиялық тұрғыдан талданады. Бұл тақырып философия тарихындағы антропологиялық зерттеулерге шолу жасау арқылы бүгінгі күнгі адам капиталы туралы философиялық толғаныстарды сараптаумен жалғасын тауып, еліміздегі қазіргі адам әлеуетінің жалпы келбетін сипаттап, оны одан әрі өрістетудің жолдарын ұсынумен келіп тиянақталады.

Монография мәдениеттану, философия, әлеуметтану мамандығында оқитын студенттер, магистранттар және докторанттарға қосымша құрал бола алады.

ӘОЖ 1/14
КБЖ 88

ISBN 978-9965-20-841-6

© Г.К. Әбдіғалиева., Ғабитов Т.Х., Ж.О. Қаңтарбаева., Бияздықова К.Ә.,
Қилыбаев Т., 2016

Кіріспе

Адами капитал болмаса, ел дамымайды. Өйткені ғылыми прогресті, тілді, ғылымды дамытатын – адам баласы. Адам баласының интеллекті, ақыл-ойы, білімі болмаса, қалай дамиды? Сондықтан барлық бағдарламалардың бастауында адам капиталы тұруы керек. Қазақстандық қоғамда жүріп жатқан трансформациялық процестер оның даму парадигмаларының өзгеруіне, барған сайын желілік сипат алып келе жатқан жаңа әлеуметтік қатынастардың қалыптасуына әкелді. Мамандардың айтуынша, даму жолы сәтсіздеу елдерге өздерінің табиғат және адам ресурстарын пайдаланудан үлкен пайда түсіруге кедергі келтіретін себептер адам капиталының, әсіресе әлеуметтік, интеллектуалды, мәдени және рухани капиталдың жетіспеушілігіне, оның төмен сапасына немесе оның бұрмаланып дамуына байланысты болуы мүмкін. Президенттің «Көшбасшылыққа қазақстандық жол» деп атаған 2020 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарында адам капиталының бәсекеге қабілеттігін арттыру сияқты перспективті міндеттермен қарастырылған. Қазақстан өзінің дамыған технологиялары арқылы бәсекеге қабілетті болуының экономикалық және техникалық қырларын қамтамсыз етеді. Алайда технологиялардың өзі адамсыз, дамыған бәсекеге қабілетті адам капиталынсыз іске аспайтындығы хақ. Осы орайда, адам капиталының қалыптасуын философиялық тұрғыдан зерделеп, оның құндылықтық бағдарларын ұсынудың маңыздылығы артып отыр.

Адам генетикалық дағдылар мен қабілеттерге ие, алайда олардың дамуы, қалыптасуы және жүзеге асырылуы адамның әлеуметтендірілуі үдерісінде орындалады және көбінесе қоғамның рухани өмір жүйесімен анықталады. Ол адам қалыптасатын және дамитын интеллектуалды және әлеуметтік алаң болып табылады. Сол себепті адам капиталын бұдан әрі сақтау және жетілдіру үшін ең алдымен қазіргі адамның рухани өмірінің қалыптасу тетігі қандай екенін байыпты түсіну қажет. Мәселенің өзектілігінің екінші бір қыры, бұл тұста – әр адамның рухани факторлардың қоғам және жеке адам өміріндегі рөлін тереңірек түсінуіне және қоғамдық өмірдің жай-күйіне байланысты туындайды.

Мәселеміздің өзектілігі былайша өрбиді: «рухани капитал» ұғымы бұл жұмыста руханилық пен потенциалды арттыру арасындағы байланысты анықтау үшін таңдалған, себебі, бұл мәселе капиталдың әлеуметтік теорияларымен, соның ішінде әлеуметтік, мәдени және экономикалық капиталмен өзара байланысты болуында. Қазіргі таңда әлеуметтік теорияларға, сондай-ақ, әлемнің философиялық және рухани-этикалық принциптерінің тәжірибесі мен практикасына негізделетін рухани капиталды түсіну, құру және қолдану үшін концептуалды түрде оны дамыту мәселесі қоғамдық-саяси және ғылыми-танымдық арнада сұраныстарға ие болып отыр. **Монографияның зерттеу мақсаты** Қазақстандағы адам капиталының әлеуметтік-философиялық негіздерін ашып беріп, оған ғылыми-теориялық сараптамалар жасап, нәтижесінде нақты тұжырымдама ұсыну. Бұл мақсатқа келесі зерттеу **міндеттері** сыныбын шешу арқылы қол жеткізуге болады:

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	3
1 АДАМ КАПИТАЛЫ ҰҒЫМЫН ЗЕРТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ	
1.1 Адам капиталы ұғымының философия тарихындағы даму эволюциясы	5
1.2 Адам капиталы категориясы: әлеуметтік антропологиялық астарлары мен заманауи қоғам дамуына ықпалы	15
1.3 Білім, мәдениет және рухани капиталдардың өзара сабақтастығы мен байланысы	26
2 АДАМ КАПИТАЛЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ФИЛОСОФИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	
2.1 Рухани капитал: адам әлеуеті мен қоғамның қозғаушы күші және жалпы бағдары	48
2.2 Қоғамның рухани дамуындағы адамның интеллектуалды жетілуінің философиясы	55
2.3 Трансформациялық қоғамдағы әлеуметтік капиталдың өзіндік ерекшеліктері	65
3 ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АДАМ КАПИТАЛЫНЫҢ ДАМУЫ ЖӘНЕ ОНЫ ӨРКЕНДЕТУДІҢ КӨКЖИЕГІ	
3.1 Еліміздегі миграция мен интеллектуалды өріс жағдайындағы адам капиталының дағдарыстары	83
3.2 Мәдени және интеллектуалды капиталды дамыту арқылы елді модернизациялау жолдары	93
3.3 Қазіргі Қазақстандағы «Адам капиталы тұжырымдамасының» жобасы: өзектілігі, мазмұны, жетілдіру бағдары	105
ҚОРЫТЫНДЫ	114
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	117

Г.К. Әбдіғалиева., Ғабитов Т.Х., Қилыбаев Т., Ж.О. Қантарбаева, Бияздықова К.Ә.

ЗАМАНАУИ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АДАМ КАПИТАЛЫН ДАМУЫ ҮРДІСТЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Подписано в печать 05.05.2016 г. Формат бумаги 60x84 1/16
Бумага "Multilaser". Печать – RISO.
Гарнитура "Таймс". Объем 8,0 п.л. Тираж 30 экз.
Заказ № 97. Обложка – Colorit.

Отпечатано ИП «Сагаутдинова М.Ш.»
050036, г. Алматы, мкр.12-16-69